

Sevinç Altınçekiç (1964 -)

Çocukluğu Almanya'da geçti. 1980'de Türkiye'ye döndü, İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu.

Çeviriye Margaret Atwood'un *Damızlık Kızın Öyküsü* adlı kitabıyla başladı. Aralarında Juli Zeh'ten *Serbest Düşüş*, Anna Seghers'ten *Ölüler Genç Kalır*, Michael Brenner'den *Kısa Yahudi Tarihi*, Gabriele von Arnim'den *Yemek* ve Bernhard Kellermann'dan *Tünel* adlı eserlerin de bulunduğu çok sayıda yapıtı Türkçeye kazandırmıştır.

Eserin orijinal adı:
Barrikaden am Wedding

KLAUS NEUKRANTZ

WEDDING
BARİKATLARI

ROMAN

TÜRKÇESİ
SEVİNÇ ALTINÇEKİÇ

yordam
edebiyat

Yordam Edebiyat: 42 • **Wedding Barikatları** • Klaus Neukrantz
ISBN 978-605-172-264-1 • *Türkçesi:* Sevinç Altınçekiç
Kitap Editörü: Ali Mert • *Kapak ve İç Tasarım:* Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • *Birinci Basım:* Mayıs 2018
© Yordam Kitap, 2018

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 - 34110 Çağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • Faks: 0212 528 19 09
W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat

Baskı: **Yazın Basın Yayın Matbaacılık Turizm Tic. Ltd. Şti.** (Sertifika No: 12028)
İ.O.S.B. Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No: 38-40-42-44
Başakşehir - İstanbul
Tel: 0212 5650122

WEDDİNG
BARİKATLARI

ROMAN

*1929 Mayıs günlerinde Berlin’de polisin vurduđu
33 kişinin hafızalara kazınmış
devrimci mücadelelerinin anısına*

Olaylar Zamanında Kızıl Wedding - Kızıl Sokak*

* Yön tayini amacıyla eklenen bu kroki, 1926 yılına ait bir Berlin haritasından kesit yapılarak oluşturuldu. -A.B., 3 Nisan 2016, *Almanca baskı (2016) editörünün notu* [Almanca ed.]

MUHTEŞEM BİR ROMAN İÇİN KISA BİR GİRİŞ

Ali Mert

Hep sancılı bir tarih: Almanya, yirminci yüzyılın ilk yarısı...

Hep sancılı bir ilişki: Komünistler/devrimciler ve sosyal demokrasi...

Söz konusu tarihin önemli bir dönüm noktasını ve söz konusu ilişkinin ciddi bir kırılma anını anlatan bir roman *Wedding Barkatları*.

Tarihin o kesitinde, önce Birinci Dünya Savaşı'yla sarsılıyordu ülke. Ve sosyal demokratlar ile komünistlerin ülkenin savaşa girmesi konusundaki tartışmalarıyla, "milli çıkar" ile "sınıf çıkarı" arasında gerilen iple ve nihayetinde yaşanan kopuşla elbette... 19. yüzyılın mücadeleleri içerisinde kendisini sosyalist, Marksist olarak konumlandıran ve 20. yüzyılda bu konumundan hızla uzaklaşan sosyal demokrasi (SPD) bir yanda kalıyor, Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in başını çektiği (sonradan Almanya Komünist Partisi'ne dönüşen) Spartakistler diğer yanda...

Savaş yıllarının getirdiği yıkımın üzerine, ayaklanmalara sahne oluyor ülke bir yandan da. Yarıda kalan isyan ve kalkışmalara: 1918 Devrimine ve sırasıyla 1919, 1921 ve 1923'teki çatışmalara ve ayaklanmalara...

Rusya'da 1917'de gerçekleşen Ekim Devrimi'nin çıktığı kıvılcımın Avrupa'yı da yakması, devrimin Avrupa'ya yayılması bek-

lentisinin odağında Almanya var. Nafile. Tutuşmuyor ülke, yarım kalıyor ayaklanmalar, bastırılıyorlar. Üstelik bu isyanların bastırılmasında devletin baskı ve zor aygıtlarıyla birlikte artık SPD de devrede!

Dolayısıyla bu çalkantılı dönemde ayrımlar da iyice keskinleşiyor sosyal demokratlar/reformcular ile komünistler/devrimciler arasında.

Tüm bunlar bir yandan da savaş sonrası yeniden imar ve restorasyon girişimlerinin ortasında yaşanıyor. Emperyalizmin paylaşım savaşında “pasta” kapamamış olmanın krizi, yeniden imar girişimlerinin dünyadaki ekonomik krizle birlikte yarıda kalıvermesi, tırmanan bunalım koşulları ve artan yoksulluk bir yanda; “Enternasyonal geleneği”nden gelen SPD’nin hükümetteyken “devlet geleneği” dairesinde hareket etmesi, yükselen komünizm “tehdidi” karşısında aldığı tedbirler ve tedbirsizce yükselen Nazi hareketi, faşizm diğer yanda...

Böyle geliniyor romanda geçen olayların yaşandığı 1929 yılına. Dönemin iktidarına bakacak olursak, sosyal demokrat-SPD’li Herman Müller, Şansölye koltuğunda; yine bir sosyal demokrat Carl Severing, İçişleri Bakanı ve bir başka sosyal demokrat ve romanımızın “kahramanları”ndan Karl Zörgiebel ise emniyet müdürü.

İşte bu “sosyalistler”in liderliğinde yönetilen ülkede ve Berlin özelinde Nazilerin her tür yürüyüş ve eylemi serbest iken, komünistlerin 1 Mayıs gösterisi “sorun” oluyor nedense.

Wedding Barikatları, tam da bu “sorun”u anlatıp irdeliyor. Tüm boyutları ile, 360 derece...

“Ana sorunu”nun ekseninde geniş bir panorama çizebilen, kahramanlarını ve toplumu mücadele ve dönüşümleri içerisinde kavrayabilen, devletin zor ve ikna mekanizmalarının gerçek yüzünü gösterebilen, sevinci ve hüznü bir arada verebilen “sınıf savaşımının romanı” bu... Görünürdeki “kötü kahraman”ların arkasındaki gerçek güçlerin, sermaye iktidarının ve onlara karşı verilen büyük kavganın da romanı elbette. Militanca ve partizanca. Parti çizgisi-

ne bağılılığı, bir başka deyişle angaje olması ve militanlığı, edebi değerini azaltmıyor hiçbir şekilde. Tam tersine, bu muhteşem roman, dün olduğu gibi bugün de hâlâ capcanlı...

Peter Weiss'ın ünlü yapıtı *Direnmenin Estetiği*'nde, Gustave Courbert'ten Bertolt Brecht'e uzanırken uğradığı en dikkat çekici uğraklardan biri aynı zamanda *Wedding Barikatları*. Zira "direniş" in dünya edebiyat tarihindeki en estetik anlatılarından birine imza atıyor Klaus Neukrantz.

Çok bilinen bir yazar değil kendisi. Tabiri caiz ise "Bir yazmış, tam yazmış" birisi. Diğer yazdıklarını, "şurada burada dergilerde çakmış, orta halli küçük hikâyeler" diye adlandırıyor, kısa özgeçmişinde...

Bizzat mücadelenin içinden gelen, tanıklıktan doğan bir başyapıtı imza atıyor Neukrantz, *Wedding Barikatları*'nda.

Almanya'da ilk 1931'de yayımlanıyor roman, yayımlandıktan hemen sonra yasaklansa da özellikle faşizme karşı devrimci mücadelenin içinde olan okurların ellerinden düşmüyor.

Dünyada da ilgiyle karşılanıyor. ABD'de 1933'te (Adolf Hitler'in şansölye olduğu sene) *Daily Worker* gazetesinde tefrika ediliyor, sonra da kitap olarak yayımlanıyor ve Amerikalı emekçilerin başucu kitaplarından biri oluyor. Avrupa'da ise 1968 olayları döneminde, mücadele eden ve direnen gençler tarafından yeniden keşfediliyor. Proleter kültürünün, direniş edebiyatının en önemli örneklerinden biri olarak kabul ediliyor.

Şimdi, yıllar sonra, Türkçede...

1 Mayıs 1929'da Berlin'de, "Kızıl Sokak" ta yaşananların 48 yıl ardından, 1 Mayıs 1977'de İstanbul'da, Taksim Meydanında yaşananlar düşünüldüğünde, böylesi büyük bir katliamın yaşandığı bir başka ülkede, hafızayı, enternasyonal dayanışmayı ve mücadeleyi diri tutacak şekilde *Wedding Barikatları*'nın okurlarla buluşması özellikle anlamlı bizce.

Sözü daha fazla uzatmayalım. Şimdi, bu soluk soluğa akıp giden romanı okumaya başlayalım...

YAZAR HAKKINDA

KLAUS NEUKRANTZ KENDİNİ ANLATIYOR

Bir burjuva evinde yetişme... Gençlik Hareketi... 1914'te savaş gönüllüsü... sonra da dört buçuk yıl piyade siperlerinde askerlik.

1919 ilkbaharında Königsberg kışlasından ayrıldığı gün, “Sosyalizm” hakkında bir şeyler duyduğum, hayatımdaki ilk insan olan Hugo Haase'yle karşılaştım. O günlerde çok az şey anladım ama bu kadarı bile beni, Gönüllüler Derneği'nin* Doğu Prusya'daki kıtalarından birine katılma niyetimden vazgeçirmeye yetti. Kısa bir süre sonra Berlin'de ailemden ayrıldım.

Hep bir şeyler öğrenmeye gayret ettim, plansız da olsa çok sayıda kitap okudum, seminerlere ve toplantılara katıldım, hayatımı bir yandan büro işi yaparak, diğer yandan da şurada burada yayımlanan orta halli, küçük hikâyelerin yazarı olarak kazanmaya çalıştım.

Birkaç yıl sonra Kreuzberg'deki (Berlin) Bölge Konsey Ofisi'nde, Fabrika Konseyinin “muhalafet”ten bir üyesi olduğumda ise, asıl siyasi gelişimim başladı.** Çeşitli mesleklere girdim çıktım, başka yerlerin yanı sıra ufak bir Kuzey Denizi gemisinde çalıştım ve yol-

* Gönüllüler Derneği – Dönemin “Kara Reichswehr”i [Reichswehr – 1919-1935 yılları arasında Alman Ordusuna verilen isim] konumunda, gizli bir faşist oluşum.

** Weimar Anayasası, otuzdan fazla işçi çalıştıran bütün işletmelere Fabrika Konseyi kurma hakkı veriyordu.

daşlarla kısa, tesadüfi bir birliktelikten sonra ve de Komünist Parti yasadıysyken,* bu partinin üyesi oldum.

Bundan sonra eğitimimi bizzat işçi sınıfı ve onun devrimci kimliği üstlendi. *Enternasyonal İşçi Dayanışması* adlı yayında editörlük göreviyle aktif olarak çalıştım, daha sonra o dönem varlığını sürdüren “Sanatçı Dayanışması”nın Ajit-Prop ekibinin oluşturulmasında yer aldım ve bu ekiple Ruhr Bölgesinde turneye çıktım ve son olarak 1926’da *Welt am Abend* gazetesinin (O dönem Berlin’in büyük bir akşam gazetesi) editörler kuruluna alındım.

Bu yılları takiben, iki yıllık bir hastane ve sanatoryum dönemim oldu; bu bana Dünya Savaşı’nın bir armağanıydı! Sovyetler Birliği’nde uzun bir süre kaldıktan sonra Berlin’e döndüm ve o günden bu yana da aktif bir parti emekçisi ve devrimci-proleter bir yazar olarak işçi sınıfının saflarında çalışıyorum.

• • •

Elinizdeki bu romanla ilgili olarak, ne burada anlatılan kişilerin ne de onların eylem ve davranışlarının bir “ıcat” ürünü olduğunu, Köslin Caddesinde 1929’un Mayıs günlerinde yaşanan gerçek olaylardan alındığını belirtmek isterim.

Öte yandan burjuva adaletinin söz konusu kişileri sonradan yakalayabilme riskinin bulunduğu yerlerde değişikliklere ihtiyaç vardı, bunu da gerçekleştirdim. Şunu da özellikle belirtmek isterim ki, burada anlatılan polis saldırıları, araştırma komisyonunun ilgili belgelerinden alınmıştır ve yeminli olarak imzalanan yazılı ifadeler sayesinde, istenildiği zaman yasal olarak kanıtlanabilir durumdadır. Paylaşılan bütün gazete alıntıları da özgün metin bilgileriyle birlikte verilmiştir.

* Almanya Komünist Partisi 1923-1925 arasında yasadıysydi.

BİRİNCİ BÖLÜM

I
YEDİ TON ÇİMENTO

“NETTELBECK Meydanı!”
Genç adam, akli karışmış bir halde başını kaldırdı ve uykulu gözlerle tramvay vagonunun camından dışarı baktı.

“Gazeteniz, bayım...” diye hatırlattı bir kadın, yerde ayaklarının dibindeki kâğıt yığımına işaret ederek. Genç eğildi, gazeteyi çantasına sokuşturdu, sonra da dışarı çıktı.

Gazlı sokak fenerlerinin sarı ışıkları ıslak, kirli asfaltta yansıyor. Rahatsız edici, nemli rüzgâr genci keyiflendirdi. Duraktaki restorandan dışarıya radyoda çalan müziğin sesi sızıyordu. Üşüdü. ‘Keşke mantom olsa,’ diye düşündü ince ceketinin yakasını kaldırırken. Yere tükürdü, ellerini pantolon ceplerine soktu ve meydanı yavaş yavaş adımlayarak eve yürüdü.

Panke Caddesinden, oturduğu ufak, yarı karanlık sokağa saptı. Yoksul mahallesinde dükkânlar çoktan kapanmıştı. Tek tük gazlı sokak fenerinin üstünkörü aydınlattığı insansız sokağa, sadece birahanelerden ince ve soluk ışık huzmeleri düşüyordu. Yüksek, karanlık ev sıralarının çoğu perdesiz pencerelerinin arkasında, şurada burada gaz lambalarının ipince, fakir ışığı yanıyordu. Açık bir kiler penceresinden, yıkanan çamaşırların sıcak buharı sızıyordu. Birkaç bina daha geçtikten sonra evine varmıştı işte.

Sokak kapısının önünde birkaç kadın duruyordu. Selamlarına kısaca cevap verdi, karanlık koridorda kayboldu. Ancak dairesinin aydınlatılmış mutfak penceresini gördüğünde avluda bir anlığına durdu. ‘Anlaşılan Anna evde,’ diye düşündü ve rahatlamış gibi yorgun yüzünü sıvazladı. Her akşam böyleydi, eve döndü-

ğünde ve avluyu geçtiğinde, aydınlık pencereyi görünce sevinirdi. Hepsini bu.

Dar merdiven sahanlığındaki birkaç basamağı etrafını yoklayarak çıktı, kapıyı açtı.

“Selam, Anna.”

“Selam, Kurt.”

Şapkasını kapı çengeline astı, kendini mutfak sandalyesine bıraktı. Genç çimento taşıyıcısı Kurt Zimmermann eve gelmişti.

Mutfakta, ocağın yanında, masada ancak iki kişilik yer vardı. Kurt dirseklerini masaya koydu, Anna'nın tencerelerle uğraşmasını izledi. Konuşamayacak kadar yorgundu ama sessizce oturup onu izlemek hoşuna gidiyordu. Eli o kadar hafif ve çabuktu ki.

Ocaktan yayılan sıcak, yavaş yavaş nemli kıyafetlerine sızdı. Mutfak ne de güzel yağ ve soğan kokuyordu. Günler önce ona sinemaya gitme sözü verdiği aklına geldi. ‘Belki bugün gidebiliriz,’ diye düşündü uykulu uykulu. ‘Anna’nın hoşuna gider... keşke kemiklerim bu kadar ağrımasa... ustabaşı çıldırdıkça çıldırıyor... yarın çimento çuvalları bir kat yukarı taşınacak...’

Gözleri kendiliğinden kapanıyordu.

“Hey, çocuk, ye bakalım... Kurt! Uyudun mu?!”

Anna tabağını önüne itti ve Kurt’u omuzlarından kavradı. Kurt başını kaldırdı, gözleri mahmur, alnını sıvazladı. Ancak şimdi Anna onun yine ne kadar solgun ve yorgun göründüğünü fark etti. Lichtenberg’deki inşaatta çalışmaya başlayalı beri neredeyse her akşam ölesiye yorgun bir halde geliyordu eve. Öncesinde altı aydan fazladır işsizdi, şimdi ise işin hızına dayanamıyordu.

“Yo, yoo...” diye gülümsedi Kurt yorgun argın, “uyumadım.” Yemek yemeye başladı. Anna, masanın uzun kenarına oturup onu izledi. Sessizce güldü. Kaşık, Kurt’un geniş, ağır eli içinde neredeyse kaybolacaktı. Yorulduğunda, sakarlığı ve ağırkanlılığı daha da belirginleşirdi, oysa çocuk gibi uysaldı. Sadece tek bir konuda çok kaba olabilirdi ve Anna da kaçınılmaz olmadıkça bu

konuda fikrini söylemekten uzak dururdu. Sonuçta iki yıl önce evlendiklerinde Kurt'un işçi hareketinin içinde olduğunu ve tüm boş vaktini oraya ayırdığını biliyordu. Bu konuda onunla konuşacak bir şey yoktu. Toplantıları olduğunda veya yapılacak başka bir şey varsa, yorgunluktan ölse de gece geç vakitlere kadar dışarıda olur, sabah da beş buçukta tekrar kalkardı. Sanki uykularını alabilen yeterli sayıda işsiz arkadaşı yokmuş gibi! Bütün bunlar, o birazcık sağlığı bile bozulursa neye yarayacaktı ki? Gerçekten de ondan başkaca bir şey istemiyordu. Bir işçi karısıydı, altında yattıkları yorganın ne kadar kısa olduğunu biliyordu.

Bugün acaba yine dışarı çıkacak mıydı? Dikkatle söze başladı: "Hey... Kurt? Bugün yine gidecek misin bir yerlere?"

"Yoo, Anna'cım, bugün hemen yatak!.. Yani," diye baktı Anna'ya biraz ikircikli, "sinemaya gidelim mi? Hep gitmek istersin ya?"

"Canım, sen de hep uyuyorsun sinemada," dedi Anna gülerek, ama sormasına da sevindi içten içe. Çok da gönüllü bir davet değildi zaten. Aslında her zaman birbirlerine bu kadar saygılı davranmazlardı. Anna, bu angaryanın Kurt'u nasıl da bitirdiğini görüyor, bu yüzden de ciddi ciddi endişeleniyordu. Bu sefer Kurt'un istediği olmuştu, bir dahakine de Anna'nın isteğinin gerçekleşmesiyle durum dengelenirdi.

Anna, evlenmeden önce uzun bir süre fabrikada çalışmıştı; o yumuşak, biraz da hayalci kız sert bir okula kapak atmıştı yani. Bugün artık hayat nedir gayet iyi biliyordu.

Kurt tabağı itip esnedi: "Bir yudum kahve var mı?"

"Yarın, Kurt, şimdi yat uyu, beş buçukta sabah olacak."

Kurt ayağa kalktı, gerindi. Ah, gerçekten de sefil bir hayattı bu! Çalış, ye, iç, uyu. Çok şükür bugün toplantı yoktu. Oğlanı da artık sadece geceleri görebiliyordu.

Yavaş yavaş soyunmaya başladı.

"Anna, yarın o eski yün hırkayı giyeceğim. Baksana, bunun omuzları yine aşınmış."

Elbiselerini, eski püskü, kim bilir kaç kere yamanmış eşyalarını sandalyeye fırlattı. Anna çabucak mutfağı topladı.

Çıplak ayakla dar koridordan, ufak dairenin mutfak dışında sahip olduğu tek oda olan soğuk yatak odasına geçti.

Oğlanın yatağının önündeki sandalyede bir mum yanıyordu. Burada aydınlatılacak pek bir şey yoktu. Şimdiye kadar doğru düzgün bir perde bile alamamışlardı. Anna her akşam kırmızı, eski battaniyeyi alır, perde niyetine pencereye asardı. Karısının yatağında oğlan uyuyakalmıştı.

Kurt yatakta üşüyordu. Yatak eşyası nem ve küf kokuluydu, tıpkı duvarlarında her zaman kocaman, ıslak lekeler bulunan dairenin geri kalanı gibi.

Sırtüstü yatarken omuzları, kendi ağırlıklarının hafif baskısıyla ağrıyordu. –Bugün yine angarya dolu bir gündü... Yedi ton çimento taşımıştı merdivenlerden yukarı inşaata... aman hastalanma sakın... yoksa işsiz kalırsın... gelecek çarşamba günü çalışılmayacak... güzel... yarın toplantı var... ah şu üst kattakiler, şu çılgın radyo müziğini kapatsalar ya...

Anna dikkatle çalar saati kurdu, sandalyenin üzerine koydu.

Bir kez daha Kurt'un bilinci yüzeye çıkmaya çalıştı, sanki Anna, eliyle yanındaki ışığı kapatmak için üzerine eğildiğinde yüzüne hafifçe dokunmuştu.

Anna'nın cildinin sıcak ve yumuşak olduğunu hissetti.

II GECENİN ALTIN KÜRELERİ

BÜTÜN mahalle uyuyordu. Az sayıdaki gaz fenerinin bulanık, sarı ışığıyla, sessiz ve insansız sokak daha da hüzünlü, ıssız bir hal almıştı. Son birahaneler de kapandı. Bir yerlerde büyük bir patırtıyla bir kepenk indi. Bir kedi ürktü, şosenin üzerinden koştu, kırık bir kiler penceresinin içinde kayboldu. Sonra yine sessizlik çöktü.

Gece rüzgârı, Nettelbeck Meydanındaki tramvay köprüsünden geçen son trenlerin kof ve uzayıp giden gümbürtüsünü, uzaktan gelen boğuk bir ses olarak arka evlerin karanlık ve suskun avlularına taşıdı. Yer yer siyah, iç içe geçen duvar cephelerinde örtülü pencereler ardında hâlâ birkaç ışık yanıyordu. Peş peşe söndüler.

Wedding'in insanlarla dolup taşan taştan uçurumlarında erkenden gece olur. İşçilerin geceleri kısadır.

Tek ses, sert, kısa ve düzenli aralıklarla, hiç duraklamadan ve hızla sessiz caddeden geçen devriyelerin çivili polis çizmelerinden çıkar. Her zaman üç kişidirler.

Panke Deresi, siyaha boyalı yangın önleme duvarlarıyla çevrilmiş dar bir kanaldan, derin avlular arasından bulanık ve kirli akar. Fabrikaların atık sularının aktığı bu dere -yazın burada çocuklar yüzer- o kadar bulanıktır ki, bulutsuz ve soğuk Nisan gecelerinin parlak yıldızları bile onun sularında yansıyamaz.

Ufak dairelerde, bir odaya sıkışmış çok sayıda insanın tükettiği bunaltıcı hava uyuyanların yüzlerine çarpar. Merdivenler, koridorlar, odalar, çapraz ve arka evler, bütün bunlar katlanılmaz

biçimde birbirine yapışıktır. Aralarında neredeyse hiç duvar veya boşluk yoktur. İnsanlar birbirlerinin ağır ve huzursuz nefesini hisseder. Kokuları duvarlar, yarıklar ve bölmeler içinden sızar. Kiracılar, kiracıların kiracıları, yatakçılar ve bu sokağın laneti... kendi yatağında uyuyamayan çocuklar.

Büyük ve aç Berlin’de, en çok çocuğun, en sefil halde yaşadığı cadde burasıdır...

Merdiven başlarında iç içe geçmiş insan yığınları büzüşmüş halde oturur. Yakındaki sığınma evinde kalacak yer bulamayan evsizler... Elleşilmez onlara. Merdivenlerdeki bu insan yığınları oracıkta uyur, kısa ıstıraplı rüyalar görürler; onların da korkuları ve özlemleri vardır... Bir avludan veremli bir hastanın kuru, havlar gibi öksürüğü yükselir, kısa aralıklarla sessizliği yırtar...

• • •

Çapraz binada, dördüncü katta, kırmızı örtülü bir pencerede ışık söndü. Dar mutfakta, hep ancak sabaha karşı uykuya dalabilen yaşlı Johannsen Ana’dan başka, yatakçı genç bir metal işçisi kalıyordu. Ufak mekânın boğuk ve bunaltıcı havasında, o gece için yanında uyuyan kızın sıcak ağzını hissedebiliyordu. –Duvarın arkasında bir radyo hâlâ dans müziği çalıyordu.

Avluda bir pencere şingirdadı. Bir kat aşağıda sarhoşun teki bağırıyordu ve iç içe inşa edilen üç dört avluyu saran binalarda yaşayan bir sürü insan onu duydu: “Franz yine sarhoş!”

Fazlasıyla sıkış tıkiş her yan... insana biraz hava lazım... habire diğer insanlara ve duvarlara çarpıp duran şu hapsedilmiş yaratığa... azıcık hava lazım!!! Yer aç!.. Yer açsana! Willi, bize bir içki daha ver hadi... Bu da boğazındaki düğümü çözer, her şeyi yumuşatır, ısıtır, aydınlatır... Sonra da Franz eve gelir, her şeyi parçalamak ister!

İnsanlar uyuyor ve rüya görüyordu o gece. Kocaman, tertemiz yatak odalarında dinlenen insanlarınkinden çok farklıydı rüyaları. Acı veren, kısa rüyalar, günün endişeleri ve korkularının

gölgesi altında... rehineci Yahudi'nin, Sosyal Yardım Dairesi memurunun, alacaklarını soran büfecinin, yoksullara bakan doktorun, sığınma evinin kapıcısının katı, asık suratları peşlerini bırakmazdı... Tehditkâr, düşman yüzler... vahşi bir gerçekliğin hayaletimsi, grotesk biçimde çarpılmış suratları halinde, insanlara şuurlarını kayb ettikleri gecelerde korkularla parçalan an kâbuslar gördüren, ter içinde kalmalarına yol açan yüzler...

Gitgide daha hızlı akan yürüyen bantlar, bağırıp ezen buharlı çekiçler, otomatik ıstampa makinelerinin sinir bozucu ritmi, devrilen beton kütleler sızardı bu rüyalara... İhanete uğrayan bedenleri, yaraları çoktan kabuk bağlamış bir işkencenin çıldırtıcı acısını unutamadığı için uykularında çılgılık atardı kadınlar. Henüz hayatları tamamen mahvolmamış oğlanların, biçare, küçük burjuva özlemleri... kocaman sarı ayçiçekleri olan, beyaz badanalı bir çardak... Pazar günlerinde kızlar için salıncaklar... ve bahçede yaz geceleri için kırmızı kırmızı yanan kâğıttan fenerlerle dolu rüyalar... Çocukların, bir çift yeni çizme, okuldaki sıcak soba ve aşağıdaki manav kadının elmalarıyla dolu rüyaları. Oysa geceleri lekeli duvar kâğıtlarından tahtakuruları, beyaz, sıcak tenlerine düşerdi.

• • •

Sokak kapısına gümbürtüyle vuruldu!

Üç dört odada birden bu zonklamalar, uyuyanların beynine bir yumruk gibi indi. Seslerin şuursuzca algılanmasından bilinçli işitmeye kadar geçen o birkaç saniyeye, korkunç rüyalar sıkışır. Tahliye ettirmek isteyen icra memuru, evi aramaya gelen polis, kira borcunu tehditler savurarak isteyen apartman yöneticisiyle dolu rüyalar...

Terle sırlıklam yüzlerde kâbuslar, bu kapı çalışlar arasında tekrar parçalandı.

“Kim o?!”

“Açsana Paul, anahtarı unuttum.”

Meğer sadece bir yataklıymış. Civardaki odalarda insanlar rahatlayıp tekrar başlarını yastıklarına gömdüler.

Geceleri çoktan zehirlemiş bir gün!

• • •

Açık pencereleri önünde, bahçelerin serin ve gizemli gece havasının serili olduğu burjuva mahallesinin büyük, aydınlık odalarında çocuklar beyaz yataklarda uyur. Her akşam da dua ederler:

Yorulдум ben, yatmaya gidiyorum,
Uyumak için gözlerimi kapatıyorum.
Tanrım, senin de gözlerin
üzerinde olsun hep yatağımın.

Sonra uyurlar ve Tanrı'yı, yani uzun beyaz sakallı Baba'yı, gecenin altın kürelerini, onları kanatları üzerinde uyutan, sessiz şehrin üzerinde taşıyan büyük ve bembeyaz atları, adları Ruth ve Rose olan, ipekli elbiseler giymiş yeni oyuncak bebeklerini görürler rüyalarında.

Wedding'deki sokaktaysa avlular o kadar derindir ki, küçük Heidi, akşamları pencerede durduğunda yıldızları ve "gecenin altın kürelerinin" aşağı süzüldüğü gökyüzünü göremez. Wedding'deki sokakta altın küreler, çocukların yüzlerine ağdalı, çürük bir kokunun sindiği karanlık, sarkan gölgelere dönüşmüştür. Wedding'deki sokakta yetişkinler çocuklarına ellerini birleştirmeyi değil, yumruk yapıp "Kızıl Cephe!" demeyi öğretirler.

Ve kızıl sokaktaki birçok kişi, 1 Mayıs'tan yirmi dört saat önceki o gece rüyalarında tam da bunu dediklerini gördüler.

Saat beşte ilk adım sesleri merdivenlerde duyulmaya başlar ve insanlar dona donu, çantaları koltuklarının altında, henüz aydınlanmamış avludan geçerler. Wedding tren istasyonunda suskun, uykularını alamamış işçilerle birlikte sabah trenleri Siemensstadt, Rummelsburg ve Reinickendorf gibi sanayi mahallelerine giderler...

III
GÜNDELİK BİR HİKÂYESİNİN
BEKLENMEDİK SONU

OSABAHA saat tam 10'da, ufak tefek, tombul bir beyefendi kolunun altında siyah deri bir çantayla, "No. 3, Çapraz Bina, 4. Merdiven" adresindeki kapıyı çaldı. İçeriden ses gelmedi. Adam bir kere daha sertçe, gürültüyle vurdu.

Merdiven koridorunun karşı tarafındaki kapı aralandı ve yaşlı bir kadın kapı aralığından evrak çantalı beyefendiye işkillenerek baktı.

"Ne istiyorsunuz ondan?"

Ufak tefek, tombul beyefendi kadına döndü. "Bayan Krüger evde mi acaba?"

Yaşlı kadın adamı konuşmadan baştan aşağıya süzdü ve kapıyı öfkeyle çarparak kapattı. Adam irkildi. "Ne can sıkıcı insanlar..." diye mırıldandı kırgınlıkla ve loş, kirli merdiven koridorunda tekrar kapalı kapıya döndü.

Kapı çerçevesinin dar yan direğine yapışık, daktiloyle yazılmış ve sağ altında kocaman yuvarlak bir mührü bulunan ufak, beyaz bir not vardı.

Tombul beyefendi şimdi bir kez daha büyük bir gürültü çıkar-
dı ve kapıya kararlılıkla tekrar vurdu.

İçeride hareket yoktu.

"Bayan Krüger, kendiliğinizden kapıyı açmazsanız zorla açtır-
mak zorunda kalacağım," diye bağırdı ve ağzını anahtar deliğine
yaklaştırmak için biraz eğildi.

Kapının arkasındaki dairede ufak bir çocuk ağlamaya başladı. Aşağıda bir kapı gıcırdadı ve birisi yavaş yavaş yukarı çıktı. Bir işçi köşedeki merdiven sahanlığından döndü. Önünde şişkoyu görünce durdu.

“Hah... Demek *sizsiniz!* Gürültüyü kesin, karım hasta!” dedi ters ters ve tekrar aşağı indi. Beyefendi onun üç merdiveni hızla indiğini ve avludan koştuğunu duydu.

Şişko gitgide huzursuzlandı. Ah şu daireye şiddet kullanmadan bir girebilseydi! Kapıyı kırmak çok tehlikeli görünüyordu. Tanrım, kendisine emredileni yapmak zorunda olan bir memurdu o sadece! Birden evrak çantasında, her sabah karısının evrakları yağlamasını diye özenle sardığı kahvaltı paketini hissetti.

Anahtar deliğinden dikkatlice konuştu: “Hadi ama Bayan Krüger, kapıyı açın, sonrasına bakarız!”

Kapı, ayak sesi bile duyulmadan öyle sertçe açıldı ki adam irkildi ve öylece eğilmiş haliyle geriledi.

“*Ne istiyorsunuz benden... Giremezsiniz... Hemen polis çağırın!*”

Karanlık, dar daire koridorunda genç bir kadın duruyordu. Kucağında kahverengi, yırtık pırtık bir battaniyeye sardığı küçük bir çocuk ağlıyordu. Kadın korkudan öyle cırtlak cırtlak bağıırıyordu ki sesi avlunun dışından duyulabiliyordu.

‘Pekâlâ, böyle işleri iyi biliriz biz’ diye düşündü şişko. Kadının dairede tek başına olduğunu gördükten sonra çabucak toplamıştı kendini. Becerikli bir hareketle bir bacağını kapı aralığına soktu ve devasa vücuduyla ufak, solgun kadını kenara itti.

“Bayan Krüger, devlet otoritesine karşı çıkararak suçlu duruma düşmemeniz gerektiği konusunda sizi uyarıyorum.” Korku ve heyecandan neredeyse kendinden geçmiş olan kadın adamın dediklerini duymasa bile, adam katı bir memurun uyarıcı sesiyle konuşmaya devam etti: “Tekrar tekrar uyarılmanıza rağmen 47 mark tutarındaki ödenmemiş kirayı ödemediğiniz ve sosyal yardım dairesi, devam eden haftalık 8 mark tutarındaki deste-

ğın yanı sıra kiranızı ödemeyi reddettiği için, bu sabah saat 10'a kadar daireyi tahliye etmeniz konusunda bilgilendirilmiştiniz. Bu uyarıya uymadığınız için size karşı cebri tahliye uygulamak zorundayım. Eşyalarınızı hemen toplayın, mobilyanızı depoya götürecektir araba aşağıda bekliyor, fazla vaktim yok!”

Kadınla başkaca ilgilenmeden arkasını döndü ve dairenin tek odasına açılan kapıyı ayağıyla itti. Ne güzel, burada tahliye edilecek çok bir şey yoktu en azından! Tuhaf, diye düşündü şişko adam ve çıplak odada etrafına bakındı, dışarıdan bakınca evler görece mazbut görünüyordu. Burada böyle bir sefaletin yaşandığı gelmezdi insanın aklına. İnsanların bir yatağı bile yok! Sadece çocuklar vardı ama yiyecek hiçbir şeyleri yoktu.

Hafif bir mızırardanma sesi dikkatini çekti. Yerin ortasında duran eski döşekte -herhalde bütün ailenin uyuduğu yer burasıydı- eski bir battaniyeye sarılı, sarışın, küçük bir kız yatıyordu. İçe çökmüş renksiz yüzünde çıkıntı yapan elmacık kemikleri âdeta doğadı gibi görünüyordu. Neredeyse derisi kalmamış ince boynunda, kanı çekilmiş cildinin altında gırtlacağı bir kıkırdağa benziyordu.

“Korkunç, böyle bir şey hâlâ yaşayabiliyor!” diye fısıldadı şişko sitemle başını sallayarak. Gördüklerinden gerçekten de huzursuz olmuştu, içi acımıştı. Ah, gerçekten de sefalet vardı!

Sonra, hamallarını avludan çağırarak için pencereye yürüdü. Tahliyeyi en kısa sürede bitirmek istiyordu. Pencereyi açtı ve dışarı eğildi.

Bir de ne görsün?!

Avludaki manzaranın epey değiştiğini şaşkınlıkla fark etti. Daha biraz önce inin cinin top oynadığı ıssız avlu, aralarında duran üç nakliye işçisini ikna etmeye çalışarak heyecanlı heyecanlı konuşan kadınlarla dolmuştu. İşçiler de kadınlara pek karşı çıkmış gibi görünmüyordu. Neredeyse bütün pencerelere küfredip bağırarak bina sakinleri üşüşmüştü.

“Herif işte orada!”

Onlarca yüz yukarı çevrildi ve ona baktı.

“Defol alçak... pencereden kaybol... Rezil... Serseri!”

“Utan, utan, böyle bir emre nasıl uyarsın!”

Adam korkuyla pencereden içeri çekildi. Aman Tanrım, koca bina ayaklanmıştı!

İnsanlar ne istiyordu ki ondan?! Keşke yanına polis de alsaydı, iyi niyetli olmanın bedeli buydu işte!

Ne yapacağını bilemeden etrafına bakındı. Hasta çocuk hâlâ kendi kendine sessizce mızırdanıyordu. Ateşi yüksekti herhalde, belki de bilinçsizdi...

“Şu alçağı atın dışarı!”

Adam irkildi. Uzun bir çığlık atan kadının sesini açık seçik duymuştu. İstemsizce olduğu yerde büzüldü ve korkuyla pence-reye baktı. İçeri taş da atarlar mıydı acaba?! Şuradan bir çıkabil-se. Ama şiddete eğimli insanlarla dolu avludan o anda geçmek imkânsızdı!

Merdivenden çıkan ayak seslerini duydu.

“Hadi ama!” sessizce fısıldadı.

Adımlar yaklaştı. Aceleci, tehditkâr adımlar... Hâlâ sızlanan kadının çocuğuyla birlikte durduğu koridordan biri geçti.

Derin, sakın bir erkek sesi: “Aman, o kadar da korkmayın, Ba-yan Krüger... işte böyle, bırakın da geçeyim.”

Kapı açıldı. Şişko, kolunun altına sıkıştırdığı evrak çantasıyla titreye titreye pencerenin yanında duruyordu. Kısa, etli boynun-daki şah damarında kocaman kırmızı bir leke yanıyordu. Ağzı korkudan yarı açılmıştı.

Odaya, otuzlu yaşlarının ortasında görünen, ama kepini ya-vaş bir hareketle geri ittiğinde saçları çoktan grileşmiş bir işçinin geniş bedeni girdi. İşçinin kül rengi ciddi yüzü, hasta kıza dön-dü. Hareketsiz yüzünde bir şeyler kıpırdanıyordu. İnce dudakları daha da inceldi. Arkasından icra memurunun işçileri, mavi iş kı-yafetleriyle odaya girdiler.

Sessiz ve ciddi işçinin hali şişkoyu sakinleştirdi. Buralarda bir otoritesi olduğu her halinden belliydi... Hafiften eğilerek icra memuruna doğru bir adım attı.

“Bendovsky benim adım, Bendovsky” diye tekrarladı icra memuru nazik bir biçimde siyah şapkasını çıkarıp hemen hızla konuşmaya devam etti. “Bakın bayım, ben de şu çocuğu gördüğümde çok acıyorum, evet ya, korkunç değil mi, günümüzdeki bu sefalet?! Ama, kendiniz bir bakın, şey yaptım mı,” diye konuşken heyecanla evrak çantasını karıştırıp bir parça yazı çıkardı.

İşçi bir el hareketiyle sözünü kesti. “Tamam, tamam, ne yaptığınızı biliyorsunuzdur... Haydutların işini yapmayı kabul edenin de onlardan aşağı kalır yanı yoktur!” Bunu çok sakin bir biçimde, şişman adama bir kez olsun bile bakmadan söyledi ve sonra arkasındaki işçilere döndü:

“Ama siz, siz de bizim gibi emekçisiniz. Sizin de bir şeyiniz olmadığı için birkaç sefil kuruş karşılığında sizi kendi sınıfdaşlarınızın düşmanı yapmak istiyorlar. Şuraya bir baksanıza! Adam iki yıldır işsiz, akciğer hastası, bu yüzden işsizlik parası da almıyor. Şu kız da bir yıldır verem. Şu dördü sosyal yardımdan 32 mark ve akciğer bakımı için de bir şişe antiseptik bir sıvı alıyorlar. İki ay önce adamın midesinden bu sıvıyı pompaladılar, o günden beri de işi bitik. Pazarda birkaç kuruş kazanmaya çalışıyor. Şu tek göz odanın kirası da aylık 25 mark, geriye yaşamak için 7 mark kalıyor, eğlence ve yaz tatili dahil!.. İşte böyle, şimdi şu birkaç parça eşyayı dışarı taşıyıp şu hasta çocuğu da sokağa atmaya cesaretiniz varsa hâlâ, koyulun bakalım işe!” Arkasını dönüp bir daha kimseye bakmadan odadan çıktı.

Bir anlığına odaya sessizlik çöktü. Şişko, şüphyle ve yan gözle pusuya yatmış susan üç işçiye baktı. İşçilerden biri başını kaldırıp yüksek sesle bağırdı: “İh ıh... *ben* yokum! Haydut muyuz biz!.. Kendiniz yapın bu işi, bayım...”

Diğer ikisi de sadece başlarını sallayıp, şimdi tuhaf biçimde susan çocuğa bir daha bakıp, sonra da karanlık koridorda kayboldular.

Şişko yine çocukla birlikte odada yalnız kaldı. O kadar çaresiz kalmıştı ki, çıkar yol bulamıyordu, öyle ki işçilerin çalışmayı böyle şaşırtıcı biçimde reddetmesinde yatan tuhaflığı henüz kavrayamamıştı. Bu imkânsızdı... böyle bir şey olamazdı?! Adamlar bunun için çağrılmıştı, iyi de para alıyorlardı... ama şimdi nasıl olurdu da istemezlerdi?!

• • •

İcra memuru Bendovsky, uzun uzadıya rahatsız edici, belirsiz duygularla zihnini meşgul edemeyecek kadar pratik bir insandı. Hâlâ elinde tuttuğu siyah şapkasını kızarmış, çıplak kafasına kararlılıkla geçirdi ve biraz önce odada konuşan işçiyi aramak üzere koridora çıktı.

“Ah... Bayım... Bayım, özür dilerim, değerli adınızı bilmiyorum, rica etsem evden zarar görmeden çıkmama yardım edebilir misiniz?”

Nezaketten kırıldı kırılacaktı. “Belki de sizinle sokakta diğer icra ve tahliye kararlarıyla ilgili konuşma fırsatı da bulabiliriz... bütün bunları şimdi nasıl yapacağım ki?!” Bu sırada evrak çantasından bir deste zorla tahliye vekaletnamesi çıkardı.

“Korkmanıza gerek yok!” dedi işçi sakin sakin. “Kimse size dokunmayacak.” Sanki şişkonun heyecanla anlattığı diğer tahliyeler konusunu duymamış gibi davrandı kasten... ‘Bizimle daha eppey işleri var demek...’ diye düşündü ve hafifçe ıslık çaldı.

Merdivendeki kadınlar üç işçiyi sevinç çığlıklarıyla karşıladılar. Kapılardan birinden bir kadın, bir çaydanlık sıcak kahve ve üç kocaman sandviç getirdi. Herkes gülüyor, aynı anda konuşuyordu. Gergin ruh hali aniden yüksek sesli bir neşeye dönüşmüştü.

Sokak ilk kez -en azından geçici olarak- üç işçinin dayanışması sayesinde bu tahliyeci herife karşı bir zafer kazanmıştı. Hamallar, işsiz olduklarını ve bu işi sendika aracılığıyla aldıklarını, ne gibi bir iş olduğu konusunda da en ufak bir fikirleri bulunmadığını anlattılar.

Birisi ceplerine birkaç sigara sıkıştırdı. Sonuçta bu üçü de işsizdi ve herkes birkaç mark maaştan vazgeçmenin kolay olmadığını anlıyordu. Belki de “çalışmayı reddettikleri” için işsizlik maaşları da iptal edilecekti. O alçaklardan her şey beklenir... Ayrıca olan bitenlerin, merdivende duran birçok insan için özel bir anlamı vardı. Aralarında tahliye kararı günlerdir mutfak masasında bekleyen birçok kişi vardı. Artık bir araya gelip örgütlenmeliydiler.

“İşte orada!” Kadının biri, endişeli bir yüzle merdiven başında durup sıkış tıkiş merdivenden aşağı inmeye cesaret edememiş görünen şişkoyu işaret etti.

Adam görüldüğü anda ortalık tekrar karıştı, tehditler duyuldu.

“Yoldaşlar, aptallık etmeyin, bırakın, sakın sakın çıksın!” Geniş omuzlu işçi, şişman adamın arkasında duruyordu. İşçi kadınlar ona yol açtı. Buz gibi bir havanın estiği sessizlik içinde şişko, evrak çantasını sıkıca tutarak, başını kaldırmadan, hızla merdivenden aşağı indi. Peşinden bakan gözleri görseydi korkusu daha da büyüebilirdi. Ancak kısa ve hızlı adımlarla avluyu koştura koştura geçerken, hemen arkasında çiçekleri solmuş eski bir saksı taşlara şak diye düşüverdi. Evin koridorunda çocuklar parmaklarını ağızlarına götürerek peşinden ıslık çaldı.

Dehşete kapılmış korkulu hali, Nettelbeck Meydanında polislerin kasklarının parladığını gördüğünde ancak yatıştı. Birden âdeta koştuğunu fark etti. Korkunç... ya onu birisi bu halde görseydi!

Hastaymış gibi evine gitti. Evrak çantasındaki kahvaltılık pake-tine hayatında ilk kez dokunmamıştı...

• • •

Genç yüzüne düşen gri saçlarıyla geniş omuzlu işçi, 3 numaralı evde yavaşça dairesine giden merdivenden yukarı çıktı. Derin düşüncelere dalmıştı. Arkasında yitip gittiği kapıda, eski püskü bir emaye levhanın üzerinde *Hermann Süderupp* yazıyordu. Komünist sokak hücresinin siyasi lideriydi...

IV
“KIZIL BÜLBÜL”

“HEY... Fritz, yakalaksana!”

“İşte... kapıyı kapalı tutsana!”

“Hahaha... baksana, çorabı delik.”

“Şimdi yakalayacağım... Ah! Lanet şey kaşındırıyor beni... şeytan evladı!”

Oğlan elinin üzerindeki kırmızı tırmık izine öfkeyle baktı... canavara bak, âdeta bir kedi gibi tırmalıyor! Diğer genç işçiler etrafında durup gülüyordu.

“Birbirinizle kavga etmeyi bırakın!” diye bağırdı kız, küçük odadaki kargaşadan nefes nefese kalmış bir halde. Oğlanlara gerçekten de öfkeleniği anlaşılıyordu.

“Yapma ama Grete, hemen de güzelliğin cilası sökülmecek ya!” diye bağırdı ufak burunlu, gömleği açık bir delikanlı, sonra da elindeki sigara izmaritini öfkeyle yere fırlattı. “Kızlarla eğlenmeye gelmez, hemen öfkelenirler.”

Kız ona öfkeyle tısladı: “Biz kızlarla sadece saçmalayıp aptalca işler yapabileceğinizi mi sanıyorsunuz... Otto bir gitsin, hemen deliriyorsunuz! Aklınızda fingirdeşmekten başka bir şey yok... Eskiden Wedding gençliğinde her şey neden daha farklıydı? –Çünkü *siyaset* yaparlardı; öpüşmekten başka bir şey istemeyen biri olursa da, aklı başına gelinceye kadar dışarı atılırdı!” Derin derin soluk aldı ve hızlı bir hareketle iyice dolanmış saçlarını düzeltti.

“Baksana şu ufaklığa, nasıl da atıp tutuyor?!”

“Grete, baksana...”